

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

ZA MESEC JANUAR 2024. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i od državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Prema bazi pritisaka i napada na novinare koju vodi Udruženje novinara Srbije (UNS), u 2023. godini zabeležen je ukupno 131 slučaj ugrožavanja novinara, što je za devet manje nego u 2022. godine, kada je zabeleženo njih 140. Negativan trend se nije zaustavio, budući da je broj pritisaka u 2023. godini udvostručen u odnosu na 2022. – 52 slučaja.

UNS je u bazi zabeležio i 32 pretnje, 25 slučajeva onemogućavanja rada, 16 fizičkih napada, 5 napada na imovinu i jedan slučaj ugrožavanja privatnosti. Kako se navodi, posebno zabrinjava podatak da su se u decembru, za vreme protesta održanih u Beogradu, dogodila čak tri fizička napada, i dva napada na imovinu. Dva od tri fizička napada su učinjena od strane policajaca.¹

Američka organizacija *Human rights watch* objavila je godišnji [izveštaj](#) o ljudskim pravima. U delu izveštaja koji se odnosi na slobodu medija u Srbiji, navedeno je da je Stalna grupa za bezbednost novinara u prvoj polovini godine registrovala 42 slučaja pretnji novinarima, a da je Nezavisno udruženje novinara (NUNS) do kraja marta zabeležilo tri napada. Takođe, u izveštaju je posebno istaknuto da su u 2023. godini provladini mediji nastavili sa kampanjama klevetanja nezavisnih novinara koji izveštavaju o radu vlade, da su nezavisni novinari bili meta pretnji i zastrašivanja, kao i da su se našli na udaru strateških tužbi protiv učešća javnosti (SLAPP). Posebnu pažnju privuklo je ponovno suđenje optuženima za ubistvo novinara Slavka Ćuruvije 1999. godine.²

Slučaj Ivane Milosavljević, novinarke CINS-a

Novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) Ivani Milosavljević – koja se zbog rada na istraživačkoj priči pred održavanje parlamentarnih izbora u Republici Srbiji našla u kol centru Srpske napredne stranke – u toku jednog dana sedam puta pokušano je preuzimanje Instagram profila. Zbog sumnje da je to učinjeno zbog objavljene istraživačke priče, Nezavisno udruženje novinara Srbije podnelo je krivičnu prijavu Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal. U prijavi je navedeno: “Za sada smatramo da su ovi napadi rezultat Ivaninog novinarskog rada i pokušaj da joj se direktno nanese šteta, i da postoji sasvim opravdana opasnost da zaista dođe do preuzimanja naloga na njenim društvenim mrežama”.

¹ [UNS-ova baza: U 2023. godini dvostruko više pritisaka i gotovo dvostruko više fizičkih napada nego u 2022. godini, broj pretnji smanjen](#), autor A. Ničić, tekst objavljen 03.01.2024. godine na portalu UNS-a

² [HRW o Srbiji: Zastrašivanje novinara, napadi na LGBT, spori procesi ratnih zločina](#), tekst objavljen 12.01.2024. na portalu Cenzolovka

Tokom rada na priči, novinarka je otkrila da je u spornom kol centru više od 100 ljudi svakodnevno pozivalo građane s pitanjem da li će glasati za Srpsku naprednu stranku. Zaključak priče bilo je razotkrivanje dobro organizovane grupe čije aktivnosti upućuju na „kupovinu” glasova iz takozvanih „crnih fondova”.

Slučaj pretnji redakciji N1

Novinari N1 bili su meta pretnji upućenih putem mejla. Izvesni Milan M. web redakciji N1 uputio je poruku u kojoj je, između ostalog, rekao da će doći dan kada će novinarima glave biti krvave. Pored pretnji, novinarima su upućene i psovke, označeni su kao kao nacisti i srbomrsci.

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) slučaj je prijavilo nadležnom tužilaštvu, upozorilo na učestalost pretnji i napada na novinare N1, i uputilo apel nadležnim institucijama da hitno reaguju i reše slučaj, kao i sve one koji su mu prethodili. U 2023. godini, u tužilaštvima je formirano 6 predmeta u kojima su oštećeni novinari medija N1, jedna krivična prijava je odbačena, a ostale su još uvek u postupku ispitivanja.

Osim iz NUNS-a, nadležne institucije dobile su poziv i iz mreže SafeJournalists da što pre reše ovaj slučaj i na taj način pošalju poruku da staju u zaštitu novinara. Osim poziva, poslali su poruku da će pažljivo pratiti razvoj događaja u vezi s tim slučajem i da će o njemu informisati sve relevantne domaće i međunarodne zainteresovane strane.³

Osim pretnjama, ekipa N1 u januaru je bila meta izopštavanja. Prva situacija dogodila se u Kraljevu, kada novinarima, iako su akreditaciju za događaj uredno poslali, nije bilo dozvoljeno da snimaju u sali u kojoj se održavala konstitutivna sednica Skupštine grada. Tamara Filipović Stevanović, generalna sekretarka NUNS-a, tim povodom je rekla:

To je diskriminacija medija. Protivzakonito je zabranjivati jednima pristup, a drugima dozvoljavati ulaz na sednicu Skupštine i to još konstitutivne. To ćemo ubeležiti u našu bazu podataka kao diskriminaciju medija. Koliko sam obaveštena, zabranjen je samo pristup TV N1 i Novoj S. Rekli su im da nisu na vreme poslali akreditaciju, a videla sam da je akreditacija poslata dan pre, što znači da stvarno nije bilo osnova da se zabrani ulaz novinarima.⁴

³ [SafeJournalists: Hitno pronaći i procesuirati odgovornog za pretnje novinarima N1 u Srbiji](#), tekst objavljen 13.01.2024. na portalu NUNS-a

⁴ [Ekipi N1 zabranjeno da izveštava sa sednice Skupštine u Kraljevu, iako je akreditacija poslata](#), tekst objavljen 24.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

Drugi put novinari N1 bili su izopšteni od strane Aleksandra Šapića, predsednika privremenog organa Beograda. Šapić nije želeo da odgovara na pitanja novinarkе N1, već joj je poručio da je sedam dana pre izbora prekinuo komunikaciju sa televizijom N1.

Novinarska udruženja oštro su osudila takva ponašanja. Generalna sekretarka NUNS-a podvukla je da Šapićeva odluka o prekidu saradnje sa N1 nije u skladu sa zakonima Srbije. „Izabran, postavljen, odnosno imenovan nosilac javne i političke funkcije dužan je da trpi iznošenje kritičkih mišljenja, koja se odnose na rezultate njegovog rada, odnosno politiku koju sprovodi, a u vezi je sa obavljanjem njegove funkcije bez obzira na to da li se oseća lično povređenim iznošenjem tih mišljenja”, navodi se u Zakonu o javnom informisanju i medijima.

„Izjava Aleksandara Šapića da je prekinuo komunikaciju sa TV N1 i da nema nameru da je nastavlja je samo još jedan korak nazad u odnosu vlasti prema novinarima i medijima i zaista ne mogu da zamislim kojim je to sledom misli Šapić došao na takvu ideju”, poručila je i Maja Sever, predsednica Evropske federacije novinara.

Iz Udruženja novinara Srbije (UNS) istakli su da Zakon o javnom informisanju i medijima zabranjuje neposrednu i posrednu diskriminaciju urednika medija, novinara i drugih lica u oblasti javnog informisanja, te da se sloboda javnog informisanja ne sme povređivati zloupotrebom službenog položaja i javnih ovlašćenja.⁵

Slučaj Vanje Đurić, novinarke N1, i Željka Veljkovića, novinara Nove S

Novinarka N1 Vanja Đurić i novinar Nove S Željko Veljković bili su izloženi verbalnim napadima na društvenoj mreži X nakon što su ostavili komentare ispod snimka jedne devoјčice sa Kosova. Na tom snimku ona peva pesmu „Hriste Bože”.

Vanja Đurić je napisala: „Kako je tako mala, a zvuči kao staramajka iz kosovskog ciklusa”, dok je Željko Veljković napisao: „Opštenarodni povratak u srednji vek”.

Najteža pretanja novinarima izrečena je na mreži Instagram, kada je Veljkoviću u direktnoj poruci napisano: „Šta je jebem li ti mrtvu porodicu, preklaću te jebem li ti majku ustašku”.

Nakon što je Đurićeva obrisala naloge na društvenim mrežama, na društvenoj mreži X neovlašćeno je objavljen njen broj telefona.

⁵ [UNS: Šapić da poštuje Zakon o javnom informisanju i odgovara na pitanja novinara](#), tekst objavljen 31.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

NUNS, Slavko Ćuruvija fondacija, mreža SafeJournalists i druge novinarske organizacije osudili su pretnje i javno objavljivanje broja telefona. Slučaj je prijavljen Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal.⁶

Slučaj novinara Nenada Kulačina i Marka Vidojkovića, autora i voditelja podkasta „Dobar, loš, zao”

Novinari Nenad Kulačin i Marko Vidojković, autori i voditelji podkasta “Dobar, loš, zao” dobili su pretnje na društvenoj mreži Facebook, i to u okviru komentara na objavljeni post o emisiji u kojoj im je gostovala Biljana Stepanović, urednica Nove ekonomije.

Komentar je glasio: „Nadam se da je ostala ona mašina za mlevenje što je koristio Veljko.”

Pretnja je prijavljena Posebnom javnom tužilaštvu za VTK u Beogradu.⁷

Kulačin je u januaru bio jedan od govornika na otvorenom sastanku Stalne radne grupe za bezbednost novinara (SRG) u Šapcu. Na sastanku su prisustvovali predstavnici SRG, tužilaštva, policije, novinara i medijski radnici iz Šapca, Valjeva i Loznice. S obzirom na to da je Kulačin u dužem vremenskom periodu izložen velikom broju pretnji, njegovo svedočenje predstavljalo je uvod u razgovor o unapređenju bezbednosti novinara.

Nenad Kulačin je izrazio duboku zabrinutost zbog toga što nema značajnijih pomaka u rešavanju brojnih prijavi. Požalio se i na to da ne postoje povratne informacije o statusu prijavljenih slučajeva. Kulačin je istakao da je „veoma važno da imamo osuđujuće presude i stalne javne osude pošto smo konstantno izloženi takvim pretnjama i komentarima. Moja deca i majka vide pretnje. Majka mi živi u Boru i ima osamdeset godina. Dobila je pretnje silovanjem. Pretnje su crvena linija koja ne sme da se prelazi”, naglasio je Kulačin i dodao da je, pored verbalnih pretnji, izložen i SLAPP tužbama. Kao takve je ocenio tri tužbe koje je podneo Aleksandar Šapić, tražeći odštetu u iznosu od dva miliona dinara.

Kulačin se na sastanku požalio na nedostatak solidarnosti među novinarima, ali se i zahvalio ANEM-u, NUNS-u i Veranu Matiću, članu Stalne radne grupe za bezbednost novinara i predsedniku upravnog odbora ANEM-a, na podršci u vezi sa unapređenjem sigurnosti njegove porodice.⁸

⁶ [SafeJournalists: Nadležni organi u Srbiji hitno da zaustave linč novinara](#), tekst objavljen 18.01.2024. godine na portalu NUNS

⁷ [Pretnje smrću i fizičkoj bezbednosti novinara, Nenad Kulačin, Šabac](#), tekst objavljen 18.01.2024. godine na portalu SafeJournalists

⁸ [Novinarska bezbednost u Šapcu](#), tekst objavljen 25.01.2024. godine na portalu Bezbedni novinari

Slučaj novinara Nebojše Todorovića, novinara Nove S

Nebojšu Todorovića, novinara Nove.rs, pred početak košarkaške utakmice Crvena Zvezda-Baskonija, izbacilo je obezbeđenje sa press ulaza Štark Arene.

Kako je rečeno u medijima, pripadnik obezbeđenja saopštio mu je da je ulazak novinarima Nove.rs od strane kluba na utakmicu zabranjen. Prilikom razgovora sa pripadnikom obezbeđenja, novinar je uključio kameru na mobilnom telefonu, usmerivši je prema podu. Kako nije želeo da ugasi kameru, došlo je do incidenta. Pripadnik obezbeđenja zgrabio ga je za ruku, oteo mu telefon, a potom grubo, gurajući ga sa leđa, izbacio sa novinarskog ulaza. Telefon je na lični zahtev novinara vraćen, ali tek nakon što je iz memorije telefona obrisano sve što je snimljeno. Nebojša Todorović, kako je rekao, poseduje validnu sezonsku akreditaciju izdatu od strane KK Crvena zvezda.⁹

Zvanično objašnjenje KK Crvena zvezda je izostalo, a medijski predstavnici Evrolige poručili su da prisustvo evroligaškim utakmicama nikako ne može da bude zabranjeno predstavnicima medija sa validnom akreditacijom za tekuću sezonu.¹⁰

Slučaj Ivane Jovanović, novinarku Bujanovačkih

Ivanu Jovanović, novinarku Bujanovačkih, direktor osnovne škole „Branko Radičević” iz Bujanovca prijavio je policiji zbog navodnog neovlašćenog ulaska u školu. Prema nezvaničnim informacijama do kojih su Bujanovačke došle, u prijavi je rečeno da su tekst o renoviranju škole i fotografija na kojoj se vidi da je otpao plafon u školskom toaletu – uznemirili roditelje dece koja tu školu pohađaju.

Pripadnici policijske stanice Bujanovac obavili su u prostorijama redakcije Bujanovačkih razgovor sa novinarkom. Ona je tom prilikom navela da u školu nije ušla neovlašćeno, već kao novinar, da se predstavila prisutnim radnicima, od kojih joj niko nije rekao da su ulaz u školu i fotografisanje zabranjeni. Takođe, prema njenim rečima, po povratku iz škole pozvala je direktora, i on joj tom prilikom nije rekao da u je ušla u školu neovlašćeno, već joj je napomenuo da otpali plafon nije jedini nedostatak koji je tokom rekonstrukcije škole primećen.

Iz NUNS-a je stigla osuda poteza direktora škole, uz isticanje da se radi o ozbiljnom pritisku na medije. Apelovali su na direktora škole da prijavu povuče i dozvoli novinarima neometano obavljanje

⁹ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinaru/1470>

¹⁰ [Novinar Nova.rs fizički napadnut u Areni: Oteli mu telefon, izbacili ga iz hale po nalogu Zvezde, Evroliga ćuti](#), autor Nebojša Todorović, tekst objavljen 18.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

posla u interesu javnosti.¹¹

Slučaj Srđana Nonića, glavnog i odgovornog urednika portala Niške inicijative

Nikola Panić, radnik niške gradske uprave i urednik Gradskog portala 018, prvostepeno je osuđen zbog ugrožavanja sigurnosti Srđana Nonića, glavnog i odgovornog urednika portala Niška inicijativa. Presudom mu je izrečena uslovna osuda – kazna zatvora u trajanju od šest meseci koja se neće izvršiti ukoliko ne učini novo krivično delo u periodu proveravanja u trajanju od dve godine. Paniću je izrečena kazna koju je tražilo Osnovno javno tužilaštvo u Nišu. Budući da je reč o prvostepenoj presudi, Panićev branilac je poručio da će protiv presude izjaviti žalbu. Konačnu odluku u ovom postupku će doneti drugostepeni sud.¹²

O ovom slučaju je više reči bilo u [Monitoringu medijske scene za mesec januar 2023. godine](#).

Slučaj OK radija

U Osnovnom sudu u Vranju ponovo je odloženo suđenje direktoru kockarnice „Colosseum gest” Stefanu Iliću, jer je u Osnovnom javnom tužilaštvu pokrenut postupak o zaključenju sporazuma o priznanju oba krivična dela koja se vode protiv Ilića zbog ilegalne gradnje usled koje su redakciji OK radija zazidani prozori.

Budući da je Ilić ponovo angažovao advokata koji mu je prethodno otkazao punomoćje a o tome nije obavestio sud, Iliću je na ročištu dodeljen advokat po službenoj dužnosti uz nalog da dostavi punomoćje za izabranog branioca kako bi onaj koji je dodeljen po službenoj dužnosti mogao biti razrešen.¹³

¹¹ [NUNS: Pozivamo direktora škole iz Bujanovca da povuče prijavu protiv novinarkе Bujanovačkih](#), tekst objavljen 19.01.2024. godine na portalu NUNS

¹² [Osuđen „kazino naprednjak“ iz Niša: Novinar ga snimao u kockarnici, pa se od njega spasio begom u policijsku stanicu](#), autorka Miljana Isailović, tekst objavljen 26.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

¹³ [Zazidavanje OK radija: Ponovo odloženo suđenje, Ilić traži spajanje predmeta](#), tekst objavljen 31.01.2024. godine na portalu Bezbedni novinari

II MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Januar mesec, kao početak 2024. godine, doneo je dobar pregled važnih medijskih trenutaka iz prethodne godine. Kao najvažniji se svakako izdvaja donošenje novog Zakona o javnom informisanju i medijima i Zakona o elektronskim medijima koji su počeli sa primenom 4. novembra 2023. godine nakon što su nedelju dana ranije usvojeni u Narodnoj skupštini.

Kritike tokom javnih rasprava su se uglavnom odnosile na raspodelu javnog novca za projektno sufinansiranje, pogotovo medijima koji godinama krše profesionalne standarde, pri čemu je bilo sporno da li sredstva mogu dobijati mediji koji kodeks krše, a ne priznaju nadležnost Saveta za štampu. Savet je predložio da se zakonom odredi da novac iz budžeta dobijaju samo mediji koji ne krše profesionalne standarde, ali je Nacrt koji se našao na javnoj raspravi sadržao tačku koja govori da pravilo važi samo za medije koji priznaju nadležnost Saveta za štampu, što bi značilo da bi neetični mediji koji godinama krše kodeks i inače ne prihvataju nadležnost Saveta opet mogli da konkurišu za sredstva bez bilo kakvih prepreka. Naposljetku, ovaj član zakona je izmenjen i određeno je da se on odnosi i na medije koji ne prihvataju i one koji prihvataju nadležnost Saveta.

Tri tačke koje su sporne i koje su privukle najviše pažnje svakako su se ticale dozvole državnom Telekomu Srbije da osniva i kupuje medije, nedostatak obaveze REM-a da postupa po žalbama građana, i nedovoljno rešavanje problema zloupotrebe državnih institucija u izbornim kampanjama. I pored postignutih dogovora o uklanjanju nekih kontroverznih odredbi iz nacrtu novih medijskih zakona, sačuvana je odredba koja dopušta državnoj telekomunikacionoj kompaniji Telekom Srbija da osnuje i poseduje medije.

Za sledeću godinu se planiraju i izmene Zakona o javnim medijskim servisima, što se očekuje posle formiranja nove Vlade.¹⁴

Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom je 2019. godine preporučila da se izmenama Zakona o elektronskim medijima proširi nadležnost Regulatornog tela za elektronske medije (REM) kako bi se i komercijalni pružaoci medijskih usluga obavezali da svoje sadržaje i programe učine pristupačnim osobama sa invaliditetom. Međutim, i u novom zakonu je zadržana odredba da je „pružalac medijske usluge dužan da, u skladu sa svojim finansijskim i tehničkim mogućnostima, svoj program i sadržaj učini dostupnim osobama oštećenog sluha, odnosno vida”.

¹⁴ [Važni medijski trenuci 2023. iz perspektive Raskrikavanja](#), autor Stefan Kosanović, tekst objavljen 05.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

Načelnik Službe REM-a za nadzor i analizu, Stevica Smederevac, na ovu temu je istakao da kada su pravilnici i zakon postavljeni na takav način da se „može i ne mora”, onda je ostavljena i mogućnost da se emiteri opravdaju time da nemaju tehničke, kadrovske ili finansijske mogućnosti.

Pružaoци medijskih usluga, po novom Zakonu o elektronskim medijima, dužni su da najkasnije do 1. septembra izveste REM da li i u kom obimu emituju program dostupan osobama oštećenog sluha, vida i da li su dostupni prevodi na srpski znakovni jezik, otvoreni i zatvoreni titlovi i zvučni opisi.

Regulator je do sada objavio dva izveštaja o ovoj temi – 2013. i 2019. godine koji su pokazali da je udeo programa namenjenih osobama sa invaliditetom na javnim servisima, kako kažu u REM-u, „na nivou statističke greške”.

Do kraja tekuće godine i REM bi trebalo da objavi izveštaj o dostupnosti programskih sadržaja osobama sa invaliditetom, a Stevica Smederavac je poručio da će tek tada biti vidljivo da li je u proteklih pet godina, od prethodnog izveštaja, došlo do poboljšanja. Po onome što se konkretno vidi iz godišnjih izveštaja, „nema mnogo pomaka u udelu programa prilagođenog osobama sa invaliditetom u ukupnom programu”, istakla je Sanja Remić, projektni analitičar REM-a.¹⁵

Iako je predsednica Saveta REM-a, Olivera Zekić krajem decembra izjavila da se izveštaj o monitoringu izborne kampanje na najgledanijim nacionalnim televizijama očekuje oko 10. januara budući da za njih „nije bilo vremena u prvoj turi”, isti nije objavljen.

Prema informacijama do kojih je došlo Udruženje novinara Srbije (UNS), REM ovim podacima raspolaže već mesec dana jer je stručna služba Regulatornog tela za elektronske medije ovaj posao za sve televizije završila još 20. decembra. Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) je te podatke i objavio u svom istraživanju a predsednica Saveta REM-a je izjavila da rezultati nisu istiniti.¹⁶

„Ništa od svega što je CINS objavio, a drugi potrčali da prenesu, niti je tačno, niti se nalazi u našem izveštaju, jer on, prosto, nije gotov. Podaci se još obrađuju, izveštaj još pravimo, i svaki pokušaj da se nešto iz njega izvuče, nije ništa drugo nego laž i manipulacija” – istakla je Zekić.

Kako dalje navodi, istraživanje koje je objavio CINS je „još jedan u nizu bednih pokušaja diskreditacije institucije, Saveta i stručnih službi”.

„Završni izveštaj biće objavljen uskoro i tek tada će moći da se analizira i komentariše”, istakla

¹⁵ [Na javnim servisima program prilagođen osobama sa invaliditetom na nivou statističke greške, na komercijalnim televizijama ni toliko](#), autor Slađana Dimitrijević, tekst objavljen 16.01.2024. godine na portalu UNS

¹⁶ [UNS saznaje: REM ima, a mesec dana ne objavljuje podatke o praćenju izborne kampanje na komercijalnim televizijama](#), autori A. Ničić, K. Kovač Nastasić, tekst objavljen 19.01.2024. godine na portalu UNS

je Zekić.¹⁷

Samo neki od podataka koje je objavio CINS pokazuju da je na televiziji Pink, listi Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane, bilo posvećeno preko 18 sati izbornog programa, dok su svi ostali učesnici zajedno imali oko pet sati, Happy je listi vladajuće stranke posvetio oko 20 sati izbornog programa, dok su drugi učesnici izbora dobili oko 11 sati prostora. Ipak, nije samo razlika u dobijenom vremenu bila velika već su sve ove televizije u velikoj meri negativno izveštavale o opoziciji, dok se o samoj vlasti govorilo pozitivno.

Krajem januara meseca, održan je sastanak između Ministra informisanja i telekomunikacija u Vladi Republike Srbije, Mihaila Jovanovića i članova Radne grupe za izradu Akcionog plana za sprovođenje Medijske strategije. Tema sastanka bio je nastavak rada na izradi Akcionog plana za primenu Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period od 2020. do 2025. godine, u periodu od 2024. do 2025. godine, kao i dogovor oko daljih koraka u cilju potpune implementacije Medijske strategije. Na sastanku je ministar Jovanović konstatovao da je usvajanjem novih medijskih zakona ostvaren jedan od primarnih ciljeva Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period od 2020. do 2025. godine, kao i da je napravljen veliki korak ka daljem unapređenju medijske scene u Srbiji. Dodatno je istakao da je u daljoj implementaciji Medijske strategije bitno donošenje Akcionog plana za period 2024-2025, te da očekuje da implementacija odredbi Zakona o javnom informisanju koji se tiču projektnog sufinansiranja, kao i rad na Zakonu o javnim medijskim servisima budu jedne od glavnih aktivnosti u novom Akcionom planu. Dodatno, Jovanović je istakao da je Ministarstvo u prethodnoj godini programiralo trogodišnji IPA projekat vrednosti 1,5 miliona evra, čiji je implementator OEBS, a čime je osigurano finansiranje aktivnosti iz Akcionog plana medijske strategije. Projekat će početi sa radom u drugom kvartalu 2024. godine.

Povodom novih zakonskih rešenja koja se tiču postupaka projektnog sufinansiranja, Jovanović je istakao da će tokom februara meseca Ministarstvo sprovesti obuke za lica koja su zaposlena u jedinicama lokalnih samouprava, kod izdavača medija, kao i za lica koja će se prijavljivati za članove komisija.¹⁸

¹⁷ [Olivera Zekić demantuje podatke koje je otkrio CINS, a koje REM krije: Još pravimo izveštaj](#), tekst objavljen 26.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

¹⁸ [Ministar Jovanović na sastanku sa članovima Radne grupe za izradu Akcionog plana za sprovođenje medijske strategije](#), saopštenje objavljeno 23.01.2024. godine na sajtu Ministarstva informisanja i telekomunikacija

III IMPLEMENTACIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Projektno sufinansiranje

U januaru je stupio na snagu novi [Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja](#) kojim su propisane brojne novine od kojih su samo neke - bodovanje predloženih članova pri izboru komisije, bodovanje projekata po kriterijumima koji su navedeni u ovom Pravilniku, kao i obavezno raspisivanje konkursa do 1. marta tekuće godine.

Novi Pravilnik predvideo je, prvi put, i obavezu stručne službe organa koji je raspisao konkurs da od državnih organa, Regulatornog tela za elektronske medije i Saveta za štampu pribavlja podatke o merama izrečenim medijima zbog kršenja profesionalnih i etičkih standarda. Za nepoštovanje ovih odredbi, odnosno nepribavljanje ovih podataka, Zakonom o javnom informisanju i medijima predviđene su prekršajne kazne za odgovorno lice, u iznosu od 50.000 do 150.000 dinara.

Još jedna novina u Pravilniku jeste i da pravo učešća na konkursu nemaju izdavači medija u kojima nisu objavljeni osnovni podaci o mediju, odnosno impresum. Novim Pravilnikom, između ostalog, bliže je određeno i da organi koji raspisuju konkurs (Ministarstvo, autonomna pokrajina i lokalne samouprave) mogu u jednoj kalendarskoj godini raspisati ili jedinstven konkurs ili više pojedinačnih konkursa, prema ciljnoj grupi, tematskoj oblasti ili vrsti medija kojoj je konkurs namenjen, ali na takav način da sve vrste medija budu obuhvaćene. Ukoliko se na konkursu ne raspodeli sav novac predviđen za projektno sufinansiranje, Pravilnik predviđa mogućnost raspisivanja drugog konkursa u toku iste kalendarske godine.

Prvi put, Pravilnikom je predviđeno postojanje bodovnih lista, kako za izbor članova komisije, tako i za ocenu predloženih projekata. Biografije predloženih članova komisije boduju se na osnovu bodovne liste koja je deo obrasca za prijavu. Većina članova komisije, kao i do sada, imenuje se na predlog novinarskih i medijskih udruženja, a ukoliko takav predlog ne postoji, „iz redova teoretičara, analitičara i praktičara iz oblasti medija”, navedeno je u novom Pravilniku.

Novim pravilnikom je takođe precizirano pod kojim uslovima rukovodilac organa može da donese odluku o raspodeli sredstava koja se razlikuje od predloga komisije.¹⁹

Konkurs za sufinansiranje medijskih projekata za 2024. godinu raspisala su dva grada – Leskovac i Sremska Mitrovica. Grad Leskovac je za medijske projekte izdvojio 50 miliona dinara a rok

¹⁹ [Šta donosi novi Pravilnik o sufinansiranju medijskih projekata – bodovanje projekata i predloženih članova komisije, konkursi do 1. marta, obaveza impresuma](#), autor K. Kovač Nastasić, tekst objavljen 29.01.2024. godine na portalu UNS

za prijavu je 19. februar. Najniži iznos koji se dodeljuje po projektu je 250 hiljada dinara, a najviši je 15 miliona dinara.²⁰

Sremska Mitrovica je za medijske projekte izdvojila 28 miliona dinara, rok za prijavu je 13. februar. Najmanji iznos sredstava koji se može odobriti po projektu je 50 hiljada dinara, a najveći 7,5 miliona dinara.²¹

Emiteri kojima je dozvola važila do 17. decembra 2023. godine, još uvek od REM-a nisu dobili Rešenje o dodeli dozvole za emitovanje, iako je konkurs raspisan još 2. juna 2023. godine, a razgovori sa onima koji ispunjavaju uslove konkursa, odnosno čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku, obavljani su u decembru.

Prema rečima izvora koji je želeo da ostane anonimn, procedura je završena, obavljani su razgovori u decembru u REM-u što je, u skladu sa zakonom, poslednji deo konkursa i od tada se niko iz REM-a nije javio niti su emiteri dobili rešenje, što bi značilo da od 17. decembra kada je istekla dozvola, program emituju praktično nelegalno. Sve navedeno medijima stvara velike probleme pri učešću na tenderima ili medijskim konkursima koji, po novom Zakonu o javnom informisanju i medijima, moraju biti raspisani do 1. marta.

Članica Saveta REM-a, Višnja Arandžević je na pitanje UNS-a šta se dešava sa konkursom, zašto on nije do kraja i na vreme sproveden i kada se može očekivati odluka REM-a, odgovorila samo da „očekuje da će glasanje biti u najskorijem roku”. Predsednica REM-a Olivera Zekić i član Saveta REM-a Milorad Vukašinović nisu odgovorili na pitanja UNS-a.

Takođe, više od 40 regionalnih televizija ima dozvole za emitovanje koje ističu 7. marta ove godine, a s obzirom na to da konkurs za ove dozvole još uvek nije raspisan, izvesno je da će i oni u jednom trenutku ostati bez dozvole i, između ostalog, mogućnosti da konkurišu za medijske projekte.

Na pitanje da li će i kada biti raspisan konkurs za regionalne medije kojima dozvola ističe 7. marta, odgovor iz REM-a je izostao.²²

²⁰ [Leskovac raspisao konkurs za sufinansiranje medijskih projekata](#), autor A. Momčilović, tekst objavljen 29.01.2024. godine na portalu UNS

²¹ [Sremska Mitrovica raspisala konkurs za medijske projekte](#), tekst objavljen 30.01.2024. godine na portalu UNS

²² [REM kasni sa sprovođenjem konkursa, televizije i radio stanice emituju program bez dozvole](#), autor K. Kovač Nastasić, tekst objavljen 31.01.2024. godine na portalu Cenzolovka

IV SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

Evropska CASE koalicija (Coalition against SLAPPs in Europe) za cilj je postavila otkrivanje SLAPP političara i SLAPP država koji su pokrenuli najviše tužbi protiv medija. Među predloženima našla se i Dijana Hrkalović, nekadašnja visoka funkcionerka Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. Kako su naveli na društvenoj mreži X, Dijana Hrkalović podnela je 11 tužbi protiv novinara različitih medija, uključujući i urednika istraživačkog portala KRIK.²³

Novinarke KRIK-a Vesna Radojević i Dragana Pećo u prvostepenom postupku vođenom po privatnoj krivičnoj tužbi – koja po oceni redakcije istraživačkog portala KRIK ima SLAPP karakter, a podneo ju je Nikola Petrović, kum predsednika Srbije Aleksandra Vučića i bivši direktor „Elektromreže Srbije” – oslobođene su optužbe da su neovlašćeno prikupljale njegove lične podatke. Tužba se odnosi na KRIK-ovu istraživačku priču „[Predsednikov kum Nikola Petrović kupio avio kompaniju od Stanka Subotića](#)”.

Tokom ovog postupka podršku novinarkama pružile su i predstavnice organizacije Reportera bez granica. One su pozvale Srbiju da implementira mere protiv SLAPP postupaka koje preporučuje Evropska unija.²⁴

U svojoj odbrani novinarke su objasnile da nisu iznele podatke iz tužiočevog privatnog, već iz poslovnog života, da su se bavile temom o kojoj javnost ima opravdani interes da bude informisana, da su to činile sa dužnom novinarskom pažnjom, objavljujući isključivo podatke iz zvaničnih dokumenata i registara.

Prilikom izricanja presude, sudija Prvog osnovnog suda u Beogradu istakao je sledeće:

*„Bilo je više pravnih pitanja u ovom predmetu, ali glavno je da li su objavljeni podaci o ličnosti, a sud je utvrdio da nisu, pa se okrivljene oslobađaju”.*²⁵

Ovo nije prvi put da Petrović podnosi tužbe protiv novinara redakcije KRIK zbog navodnog izvršenja krivičnog dela Neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka. Novinarka Dragana Pećo jednom je već jednom pravnosnažno oslobođena optužbe da je neovlašćeno prikupljala Petrovićeve lične

²³ [Nominovani evropski rekorderi po SLAPP tužbama, među njima i Dijana Hrkalović](#), tekst objavljen 19.01.2024. godine na portalu Danas

²⁴ [Nikola Petrović ponovo 'izbegao' suđenje u postupku protiv novinarkе Dragane Pećo](#), tekst objavljen 28.10.2022. godine na sajtu NUNS-a

²⁵ [Novinarke KRIK-a oslobođene po tužbi Nikole Petrovića](#), tekst objavljen 24.01.2024. godine na portalu KRIK

podatke radeći na tekstu „[Nikola Petrović i supruga vlasnici dve nove vile vredne četiri miliona](#)”. Protiv novinara i glavnog urednika portala KRIK u toku je i parnični postupak po tužbi Nikole Petrovića povodom teksta „[Predsednikov kum imao firmu sa Markosom – kriminalcem umešanim u međunarodni šverc kokaina](#).”²⁶

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije i Misije OEBS u Srbiji. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije i Misija OEBS u Srbiji.

²⁶ [Dvanaesta tužba protiv KRIK-a: Stigla od Vučićevog kuma](#), autorka teksta Bojana Pavlović, tekst objavljen 10.5.2023. godine na portalu KRIK